

Informacija

o provedbi Akcionog plana

u oblasti socijalne zaštite i inkluzije općine Maglaj, sa osvrtom na raseljena lica i

povratnike za „PUP“ Projekat Općine

za 2016. godinu

Maglaj, april /travanj 2017. godine

UVOD

Dokument „Analiza situacije u oblasti socijalne zaštite i inkluzije općine Maglaj, sa osvrtom na raseljena lica i povratnike“ kreiran je od strane SZI Komisije i usvojen u martu 2015. godine, a obuhvatao je:

- Prikupljanje raspoloživih podataka o situaciji u općini Maglaj i posebno o stanju ranjivih grupa u općini, prvenstveno kada se radi o raseljenim licima i povratnicima;
- Analizu podataka iz raspoložive baze podataka o položaju povratnika i raseljenih lica koja je rađena za potrebe UNHCR-a (UZOPI BiH);
- Istraživanje znanja, stavova i praksi o povratnicima i interno raseljenim osobama (KAP);
- Informacije dobijene u razgovoru sa lokalnim projektnim partnerima;
- Istraživanje i analizu raspoloživih i potrebnih usluga u oblasti socijalne zaštite i inkluzije;
- Analizu raspoloživih i potrebnih referalnih mehanizama;
- Istraživanje o raspoloživim institucionalnim mehanizmima za koordinaciju i provođenje integrisanog pristupa socijalnoj zaštiti i inkluziji.

Pomenuti dokument predstavljao je osnovu za razvoj i implementaciju posebno usmjerenog projekta, u skladu sa definisanim prioritnim socijalno isključenih grupama.

Kada se radi o problemima djece sa smetnjama u razvoju, te glasu govoru i jeziku, po podacima JU CSR Maglaj i u skladu sa analizom situacije od marta 2015. godine, evidentirano je ukupno 53 (30M/23Ž) djece sa smetnjama u razvoju. Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju je do nedavno radio u punom kapacitetu i pružao usluge za oko 60 djece sa posebnim potrebama. Usljed reorganizacije rada, u procesu je regulisanje njegovog statusa, kao i na koji način će općinske strukture biti uključene u rad ovog Centra. Kada se radi o djeci sa smetnjama u glasu, govoru i jeziku, evidentirano je 3 (2M/1Ž) iz porodiaca povratnika, ali postoji sumnja da postoji daleko veći broj djece sa pomenutim smetnjama i da ista imaju potrebu za tretmanom logopeda. U općini Maglaj nema zaposlenog logopeda, ali u evidenciji Zavoda za zapošljavanje u navedenom periodu na evidenciji je bio jedan nezaposlen logoped.

Po dobijenim podacima od strane predškolskih ustanova, nema djece korisnika iz porodica raseljenih lica i povratnika, niti djece sa smetnjama u razvoju. U odnosu na ukupan broj djece od 0-6 godina koja živi na teritoriji općine Maglaj, veoma je mali broj djece koja su uključena u rad predškolskih ustanova. Pomenuto doprinosi nemogućnosti rane detekcije djece sa smetnjama u razvoju, te se određeni poremećaju evidentiraju prilikom upisa u osnovnu školu. Postoji potreba da se u ruralnim dijelovima općine Maglaj uspostavi sistem pružanja usluga za djecu predškolskog uzrasta, prije svega u cilju socijalizacije, predškolskog vaspitanja i obrazovanja, te pružanja podrške roditeljima. U skladu sa svim navedenim kreiran je prijedlog posebno usmjerenog projekta od strane Općine Maglaj, te je isti usvojen od strane SZI Komisije i odobren od strane UNICEF-a. Posebno usmjereni projekat implementiran je u periodu 1.08-2015 do 10.05.2017. godine i dalje od septembra.

Na osnovu prethodno definisanih ključnih karakteristika prioritnih grupa, Komisija za socijalnu zaštitu i inkluziju općine Maglaj definisala je sljedeće probleme koji će se tretirati „Akcionim planom razvoja socijalni zaštite i inkluzije u općini Maglaj sa osvrtom na raseljena lica povratnike“ za period 2016-2017. godina:

- ✓ **Nedostatak usluga, servisa i praksi za kvalitetniju uključenost djece sa posebnim potrebama i njihovih porodica na nivou lokalne zajednice;**
- ✓ **Neadekvatan pristup uslugama predškolskog odgoja i obrazovanju za djecu iz ruralnih, povratničkih područja.**

Na osnovu analize situacije u općini Maglaj, Komisija je također prepoznala dodatne probleme koji gore navedene grupe dovode u stanje socijalne isključenosti: nepovoljno materijalno i socijalno okruženje i nemogućnost osiguranja jednakih prava za sve porodice u stanju socijalne potrebe, izostanak inicijative pojedinaca za učestvovanje u donošenju odluka kao i nedovoljan angažman lokalne zajednice u rješavanju problematike socijalno isključenih grupa, društvene predrasude prema pripadnicima socijalno isključenih grupa, nedovoljan angažman i pogrešni stavovi pojedinaca prema socijalno isključenim kategorijama, nedovoljno promoviran, zastupljen i nagrađen volonterski rad, nedovoljna uključenost odraslih i djece iz ruralnih sredina,

nedostatak stručnog kadra kao što je logoped i preopterećenost zaposlenog stručnog kadra administrativnim poslovima.

Uspostavljanjem usluge logopeda u okviru JZU Dom zdravlja Maglaj u prostoru Pedijatrijske službe, omogućena je kvalitetna i stručna podrška i pomoć djeci sa smetnjama u glasu, govoru i jeziku, ali i djeci sa smetnjama u razvoju. Time se unaprijeđene usluge za osiguranje kvalitetnijeg rasta i razvoja djece sa smetnjama u razvoju, podstaknut proces procjene potreba i usmjeravanja, te podignut nivo socijalizacije i inkluzije posebno za djecu sa smetnjama u glasu, govoru i jeziku. Takođe, pomenuto je doprinijelo otklanjanju govornih smetnji kod većine djece, odnosno, unapređenju kvalitete usluga za praćenje pravilnog rasta i razvoja djece u općini Maglaj. Pored toga, rad logopeda omogućio je i ranu detekciju drugih problema koje, eventualno dijete ima, a nisu detektovane ranije, te omogućava ranu detekciju i ranu intervenciju, što sve zajedno uvećava šanse za rehabilitaciju i dostizanje optimalnog razvoja u skladu sa mogućnostima.

Posebno usmjereni projekat se implementirao u periodu 1.01-31.12.2016. godine od strane Općine Maglaj u partnerstvu sa JU Dom zdravlja Maglaj, uz napomenu da je projektni prijedlog usvojen od strane SZI Komisije Maglaj na 6. redovnoj sjednici Komisije održanoj 09.07.2015. godine.

Cilj PUP-a: Posebno usmjereni projekta se implementirao u cilju unapređenja kvaliteta i proširenje novih usluga na području općine Maglaj namjenjenih djeci sa smetnjama u glasu, govoru i jeziku putem uspostave usluga logopeda, sa osvrtnom na korisnike iz porodica raseljenih lica i povratnika, uz napomenu da se sa pružanjem nove usluge nastavilo od 1.01.2016. godine.

Razvojni cilj: Realizacija posebno usmjerenog projekta doprinijela je uspostavljanju nove, adekvatne i integrirane usluge u zajednici za djecu sa smetnjama u razvoju, sa posebnim fokusom na djecu sa smetnjama u glasu, govoru i jeziku, a koja će omogućiti da djeca dobiju adekvatan tretman i usluge neophodne za optimalan razvoj, te da se dalje upućuju na druge usluge u zajednici, ukoliko su im potrebne.

- **Direktni korisnici PUP-a:**

Kada se radi o implementaciji posebno usmjerenog projekta u periodu 1.8-31.12.2015. godine, u aktivnostima je obuhvaćen veći broj korisnika od prvobitno planiranog broja, tako da su usluge pružene za ukupno 126 (77M/49Ž) direktnih korisnika od čega je 4 (0M/4Ž) raseljenih i 58 (38M/20Ž) povratnika, kako slijedi.

Zbirno u 2016. godini, u periodu od 1.01. do 31.12. 2016. godine broj korisnika usluga iznosio je 146 (89M, 57Ž) direktnih korisnika usluga, od čega je 0 (0M/0Ž) korisnika i 74 (47M/27Ž) povratnika.

Budžet:

Ukupan budžet PUP-a implementiranog u periodu 1.1.-31.12.2016. godine, finansiran je od strane Općine Maglaj

Nije bilo moguće zaposliti dva logopeda zbog nedostatka kadra. Kada se radi o budžetskoj stavci Budžeta Općine Maglaj Projekat „ Uspostavljanja usluge logopedskog tretmana za djecu sa poteškoćama u glasu, govoru i jeziku sa posebnim osvrtnom na raseljena lica i izbjeglice“

Ujedno, zbog školskog raspusta logoped nije radio u periodu 15.07.2016. do 15.9.2016. godine.

Logoped je ponovo nastavio pružati usluge od 15.09.- 31.12. 2016. godine.

Ostvareni rezultati

- Početkom implementacije PUP-a nabavljen je **logopedski set**, za uspostavljanje rada logopeda u cilju pružanja potpunog tretmana za djecu sa smetnjama u glasu, govoru i jeziku, sa osvrtnom na raseljena lica i povratnike, te se isti koristi u kontinuitetu i nakon isteka PUP-a;
- JZU „Dom zdravlja“ Maglaj u saradnji sa Općinom Maglaj donio je **Odluku u cilju dodjele prostora na raspolaganje logopedu na Pedijatrijskoj službi** kako bi nesmetano pružao usluge za djecu, što je bio preduslov za uspješnu implementaciju projekta i održivost istog, tako da se prostorije koriste i nakon iste PUP-a od 1.01.2016. godine;
- Ostvaren **kontakt sa predstavnicima 19 MZ** u cilju promocije nove usluge u MZ i uključivanja djece u tretman, a sa istim se nastavilo i od 1.01.2016. godine;
- Prvi roditeljski sastanaka realizovan je početkom implementacije PUP-a i to 15.09.2015.godine. Nastavilo se sa realizacijom roditeljskih sastanaka i od 1.01.2016. godine;ps nsdslje

- U kontinuitetu se pružaju **usluge individualnog tretmana logopeda** uz korištenje logopedskog seta;
- U kontinuitetu se pružaju **savjetodavne usluge** za djecu sa smetnjama u glasu govoru i jeziku i njihove roditelje;
- U skladu sa Planom rada i potrebama, kontinuirano se realizuje **pregled i dijagnosticiranje** smetnje kod djece, a od strane logopeda;
- **Kontinuirano se radi na izradi individualnih planova rada za svako dijete**, te je obezbijedeno praćenje realizacije tih planova i napretka djeteta kroz saradnju logopeda i drugih subjekata različitog sektora od značaja za socijalnu zaštitu i inkluziju;
- Uz podršku koordinatora, i dalje se realizuju radni sastanci logopeda sa profesionalcima iz ustanova u čiji rad su uključena djeca korisnici logopedskog tretmana, i to kako slijedi: JZU „Doma zdravlja“ Maglaj, JU Centar za socijalni rad Maglaj, JU „Dječiji vrtić“ Maglaj, OŠ „Maglaj“ u Maglaju, OŠ „Prva osnovna škola“ u Maglaju, OŠ „Novi Šeher“ u MZ Novi Šeher, JU Opća gimnazija „Edhem Mulabdić“ u Maglaju, JU „Mješovita srednja škola“ u Maglaju, PU „Dječiji osmijeh“ u Maglaju, Policijska stanica Maglaj, UG „UMERO“ Maglaj, a u cilju praćenja napretka djece i kreiranja zajedničkih planova i izvještaja za svako dijete;
- Ostvareno intenzivirano učešće djece sa smetnjama u govoru, koja do sada nisu imala priliku da učestvuju u programima inkluzije u zajednici;
- Nastavilo se sa realizacijom aktivnosti u cilju **primjene Protokola o saradnji i postupanju** institucija/organizacija koje se bave pitanjima socijalne/dječije zaštite i inkluzije djece sa smetnjama u razvoju;
- Participacija djece sa smetnjama u razvoju i njihovih roditelja, u okviru tretmana logopeda, pozitivno je uticala na smanjenje broja socijalno isključene djece i mladih koji pripadaju pomenutoj socijalno isključenoj grupi, te unaprijedilo znanja i vještine od značaja za unapređenje rasta i razvoja života djece;

Zbirno u periodu od 01.01.-31.12.2016. godine aktivnostima je obuhvaćeno **ukupno 146 (89M/57Ž)** direktnih korisnika, od čega je 0 (0M/0Ž) raseljenih i 74 (47M/27Ž) povratnika.

Djeca sa smetnjama u glasu govoru i jeziku:

U 2016. godini planirano je ukupno: **57 (33M/24Ž)** djece uključene u tretman logopeda, od čega je 2 (0M/2Ž) djece iz raseljenih porodica i 29 (18M/11Ž) povratnika.

Ukupno u periodu od 01.01.-31.12. 2016. godine aktivnostima je obuhvaćeno ukupno **74 (54M/20Ž)** djece, od čega je 0 (0M/0Ž) raseljenih lica i 38 (27M/11Ž) povratnika.

Roditelji:

U 2016. godini planirano je ukupno **57 (39M/18Ž)** roditelja djece sa smetnjama u govoru, od čega je 2 (0M/2Ž) roditelja iz raseljenih porodica i 29 (20M/9Ž) iz porodica povratnika.

Ukupno u periodu od 01.01.-31. 12. 2016. godine aktivnostima je obuhvaćeno ukupno **72 (35M/37Ž)** roditelja, od čega je 0 (0M/0Ž) raseljenih, i 36(20M/16Ž) povratnika.

• Indirektni korisnici

Indirektni korisnici su šira porodica i cjelokupna lokalna zajednica.

3.1. Pripremne aktivnosti

U toku realizacije pripremnih aktivnosti prikupili su se podaci iz vrtića i škola, kao i podaci sa evidencije Centra za socijalni rad i pedijatrijske službe Doma zdravlja, kako bi se formirala adekvatna baza podataka o broju djece sa smetnjama u govoru i glasu na području općine Maglaj.

Nakon isteka PUP-a, odnosno od 1.01.2016. godine u kontinuitetu se nastavilo sa korištenjem logopedskog seta uz napomenu da je isti smješten u prostoriji / inkluzivnoj učionici u OŠ „Novi Šeher“ u Novom Šeheru.

3.2. Razvoj partnerstva i saradnje

Projekat se implementira u partnerstvu Općine Maglaj sa Domom zdravlja koji je omogućio prostor za rad logopeda, te je dodjelio prostor pri Pedijatrijskoj službi. Dana 17.06.2015. godine donešena je Odluka između Općine Maglaj i JZU Doma zdravlja o ustupanju prostora za potrebe uspostavljanja usluga logopeda. Već prilikom pripremnih aktivnosti, postignuti su rezultati u cilju razvoja multisektoralnosti, te je Općina Maglaj uz podršku CSR, škola, predškolskih ustanova i drugih subjekata, dobila podatke o djeci sa smetnjama u glasu, govoru i jeziku. S obzirom da postoji preko stotinu takve djece, donešen je zaključak da se u projekat uključe

djeca mlađeg uzrasta. Razlog pomenutom su veće mogućnosti vezano za ranu intervenciju i mogućnosti učinkovitije intervencije od strane logopeda.

Na početku implementacije projekta, sve institucije uključene u projekat intenzivno su radile na promociji ove usluge i usmjeravale djecu i roditelje da koriste uslugu logopeda i smanje stepen tolerancije na govorne smetnje. Saradnici u projektu, lokalna uprava, Centar za socijalni rad, lokalni mediji i nevladine organizacije imali su ulogu u promociji ove usluge, detekciji i usmjeravanju roditelja, ali i njihovoj motivaciji i ohrabrivanju za korištenje ove usluge u zajednici. Ukoliko se ukaže potreba (na bazi detektovanih smetnji kod djeteta) i ove institucije će se uključiti u rad sa djetetom i porodicom, kako je određeno Protokolom o saradnji i postupanju. Lokalni mediji intenzivno rade na promociji i obavještavanju građana o postojanju ove usluge.

Dana 27.05.2016.g. godine realizovan je zajednički radni sastanak Radne grupe za socijalnu zaštitu i inkluziju Općine Maglaj, direktorice JU "Dom zdravlja" Maglaj, Tim-a Centra za rani rast i razvoj, predstavnika UNICEF-a, predstavnika OSCE-a, logopedice angažovane na PUP-u, a vezano za provedbu Protokola.

3.3. Roditeljski sastanci sa roditeljima djece sa smetnjama u glasu, govoru i jeziku

u periodu od 01.01. do 31. 12. 2016. godine, u prostorijama pri Pedijatrijskoj službi JU Dom zdravlja Maglaj i u Inkluzivnoj učionici u O.Š. „Novi Šeher“ u Novom Šeheru, sastanci i savjetodavne usluge roditeljima su se pružali svakodnevno.

3.4. Pružanje novih usluga koje se odnose na tretman logopeda

Logoped na početku rada sa svakim djetetom izradi inicijalnu procjenu i plan rada u skladu sa individualnim potrebama, te odredi termine za rad sa svakim djetetom. Ovi planovi i termini rada sa djecom su usklađeni sa drugim profesionalcima koji pružaju uslugu djetetu i porodici, ovisno o dobi djeteta, kao što su predškolske i školske ustanove, zdravstvena ustanova i Centar za socijalni rad, a posebno je osigurana koordinacija aktivnosti sa obrazovnim institucijama u koje je dijete uključeno (predškolsku ustanovu ili škole), kako bi i one u svom radu podsticale primjenu predviđenih tretmana i pratile napredak djeteta, kako je predviđeno Protokolom o saradnji i postupanju.

Zbog školskog raspusta logoped nije radio u periodu 15.07.2016. do 15.9.2016. godine. Od 15.09.2016. godine logoped je nastavio pružati usluge.

U nastavku realizacije aktivnosti u 2016. godini realizovaće se korugli sto.

3.5. Baza podataka o broju djece sa smetnjama u glasu i govoru

Na osnovu procjena i planova rada, formirana je baza podataka o broju djece sa smetnjama u glasu i govoru, a koja su obuhvaćena aktivnostima logopeda, uz napomenu da se nastavilo sa kontinuiranim radom na izradi iste pošto logoped vodi evidenciju djece, te redovno dostavlja izvještaje koordinatoru projekta. Postoji sumnja da postoji daleko veći broj djece sa smetnjama u glasu govoru i jeziku, uz napomenu da je po dobijenim informacijama od strane različitih institucija/organizacije takve djece oko 100 u Općini Maglaj. Vjeruje se da je broj daleko veći.

3.6. Podrška SZI Komisiji i Radnoj grupi za socijalnu zaštitu i inkluziju

Stručni tim kontinuirano pružao podršku imenovanim opštinskim tijelima, a u cilju primjene Protokola o saradnji i postupanju, kako bi se omogućila primjena referalnog modela/ zajedničkog pristupa institucija i civilnog društva u okviru pitanja socijalne/dječije zaštite i inkluzije, s osvrtom na raseljena lica i povratnike.

3.7. Monitoring i evaluacija

U 2016. godini, planirane su po dvije monitoring posjete kako od strane SZI Komisije tako i UNICEF-a.

Planirana 3. monitoring posjeta od strane UNICEF-a, realizovana je 09.06.2016. godine, a 3. monitoring posjeta od strane SZI Komisije realizovana je 15.06.2016. godine.

Evaluaciju projekta je radila Komisija u januaru 2016. godine nakon isteka PUPa. Kada se radi o evaluaciji od strane komisije vezano za aktivnosti u 2016. godine evaluacije će se realizovati nakon isteka 2016. godine. Kada se radi o posjeti u 2015.godini realizovane su dvije posjete, dok u 2016. godini treća posjeta realizovana je 09.06. 2016. godine, a četvrta posjeta realizovana je 07.11. 2016. godine.

U Unicef komponenti planirana je evaluacija u novembru 2016

. U nastavku usluga od 01.01. 2016. treću monitoring posjetu komisija je realizovala 17.06. 2016. godine, a četvrta monitoring posjeta realizovana je 02.11. 2016. godine. Dana 02.11.2016. godine realizovana je monitoring posjeta od strane članova Komisije za socijalnu zaštitu i inkluziju

• **Pretpostavke**

Pretpostavke, odnosno resursi kojima kontinuirano raspolažemo su: zainteresovanost roditelja i porodica koje imaju djecu sa smetnjama u glasu, govoru i jeziku te participacija u okviru rada logopeda; zainteresovanost profesionalaca za usvajanje novih znanja i vještina od značaja za pitanja djece sa smetnjama u glasu, govoru i jeziku; zainteresovanost svih institucija/organizacija u lokalnoj zajednici koje pružaju podršku aktivnostima u okviru posebno usmjerenog projekta; lokalna zajednica je omogućila nastavak započetih aktivnosti, nakon isteka posebno usmjerenog projekta, što podrazumijeva podršku logopedu od strane svih institucija/organizacija od značaja za socijalnu zaštitu i inkluziju, a kada se radi o dugoročnom planiranju i učešću profesionalaca različitog sektora; uspostavljanje kontinuirane saradnje sa svim institucijama/ organizacijama koji su partneri i saradnici na projektu, kroz potpisan Protokol o saradnji i postupanju; zainteresovanost medija za pitanja od značaja za socijalnu zaštitu i inkluziju, te senzitivizacija šire javnosti kada se radi o pitanjima od značaja za djecu sa smetnjama u glasu, govoru i jeziku. Tokom realizacije projektnih aktivnosti, animirane su predškolske, školske, zdravstvene i socijalne ustanove kao i udruženja sa ciljem uspostave kvalitetnog referalnog mehanizma.

• **Rizici**

Rizici, odnosno prepoznate prijetnje u realizaciji aktivnosti su: nezainteresovanost određenog broja porodica koje imaju djecu sa smetnjama u glasu, govoru i jeziku da se uključe u projektne aktivnosti, uz napomenu da će pozitivno na pomenuti rizik uticati planirana medijska promocija projekta:

Aktivnosti po svojoj prirodi doprinose porastu socijalne jednakosti između spolova, kako djece tako i odraslih.

Održivost

- JZU Dom zdravlja je dodijelila prostor logopedu pri Pedijatrijskoj službi za pružanje novih usluga za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju i njihove roditelje, sa osvrtom na raseljena lica i povratnike.

• **Realizacija projektnih aktivnosti od strane nosioca projekta i partnera**

Slijede aktivnosti Općine Maglaj kao nosioca projekta, te aktivnosti partnera, uključujući potpisnike Protokola o saradnji i postupanju čija implemetacija doprinosi održivosti novih usluga.

Izveštavanje

Logoped kontinuirano izvještava koordinatora projekta, a koordinador u skladu sa dogovorom i preuzetim obavezama prema donatoru, izvještava UNICEF i SZI Komisiju.

Obradivač:
Azra Čakrama

Služba za boračko-invalidsku, socijalnu
zaštitu, opću upravu i društvene djelatnosti